

Wyrok z dnia 15 marca 1994 r.**II UR 2/94**

Wyznaczenie likwidatora przedsiębiorstwa państwowego, na mocy § 45 pkt 2 i § 48 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1981 r. w sprawie wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 170 ze zm.) nie oznacza automatycznego nawiązania z nim stosunku pracy (art. 2 i 68 § 1 k.p.). Ocena charakteru prawnego wykonywanej przez likwidatora pracy zależy od okoliczności sprawy.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer (sprawozdawca), Sędziowie SN: Maria Tyszel, Krzysztof Kolasiński,

Sąd Najwyższy przy udziale prokuratora Witolda Bryndy, po rozpoznaniu w dniu 15 marca 1994 r., sprawy z wniosku Barbary W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w A. o zasiłek macierzyński, na skutek rewizji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w A., od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 17 grudnia 1993 r. [...],

o d d a l i ł rewizję.

U z a s a d n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku zwrócił się do Sądu Najwyższego w trybie art. 391 § 1 k.p.c. z następującym zagadnieniem prawnym: czy przez pojęcie "wyznaczenie likwidatora" na podstawie § 45 pkt 2 i 48 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1981 r. w sprawie wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 170 ze zm.) należy rozumieć "powołanie" na to stanowisko w rozumieniu art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. Nr 24, poz. 122 ze zm.) i nawiązanie stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu art. 2 i art. 68 § 1 kodeksu pracy ?

Przedstawione przez Sąd Apelacyjny, zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego:

Wnioskodawczyni Barbara W. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Spo-

łecznych Oddział w A. o wypłatę zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego do dnia porodu oraz zasiłku macierzyńskiego. Decyzją z dnia 4 marca 1993 r. wniosek ten załatwiony został odmownie ponieważ organ rentowy uznał, że obowiązki likwidatora, z tytułu pełnienia których wnioskodawczyni domaga się wypłaty zasiłku, nie zostały jej powierzone w oparciu o umowę o pracę. Zdaniem pozwanego, stosunek prawny łączący organ założycielski i likwidatora nie ma charakteru umownego lecz prawno-administracyjny. Tym samym wykonywanie czynności likwidatora nie powinno rodzić obowiązku ubezpieczenia społecznego a zakład pracy nie powinien od wynagrodzenia likwidatora odprowadzać składek na ubezpieczenie społeczne.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku rozpatrując odwołanie od tej decyzji wyrokiem z dnia 17 grudnia 1993 r. zmienił ją i ustalił, że wnioskodawczyni z tytułu pracy w charakterze likwidatora Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego w G. spełnia warunek do przyznania zasiłku macierzyńskiego oraz przekazał sprawę organowi rentowemu dla ustalenia pozostałych warunków do wypłaty zasiłku.

W uzasadnieniu wyroku Sąd podał, że likwidator wykonuje prawa i obowiązki dyrektora przedsiębiorstwa (§ 48 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1981 r. w sprawie wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych). Zdaniem Sądu likwidator przyjmuje na siebie zobowiązanie do wykonywania pracy na rzecz zakładu pracy w zamian za wynagrodzenie (art. 22 k.p.). Sam fakt wyznaczenia likwidatora przez organ założycielski przedsiębiorstwa Sąd porównał do aktu powołania, który w myśl kodeksu pracy rodzi stosunek pracy (art. 2 k.p.).

Rozpatrując rewizję pozwanego organu rentowego od tego wyroku Sąd Apelacyjny powziął poważne wątpliwości prawne w sprawie i dał im wyraz w przytoczonym pytaniu.

W uzasadnieniu do tego pytania Sąd Apelacyjny wyraził zastrzeżenia co do trafności stanowiska organu rentowego, że administracyjno-prawny charakter "wyznaczenia likwidatora" nie stanowi powstania stosunku pracy i nie daje likwidatorowi uprawnień pracowniczych w zakresie ubezpieczenia społecznego a w tym prawa do zasiłku macierzyńskiego.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że powołanie jako akt administracyjno-prawny wywołuje dwojaki skutek:

1) uzasadnia objęcie stanowiska wyznaczonego jego treścią i wykonywanie zadań z nim związanych,

2) jest źródłem powstania stosunku pracy między powołanym, a zakładem pracy, w którym objął on stanowisko z powołania. Sąd Apelacyjny powołał się też na wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 września 1991 r. II SA 746/91 (OSP 1992 z. 3 poz. 64), w którym stwierdzono, że stosunek pracy na podstawie

mianowania jest stosunkiem administracyjno-prawnym w sferze prawa pracy. Nawiązanie i rozwiązanie tego stosunku następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Sąd Najwyższy przejmując sprawę do rozpoznania w oparciu o art. 391 § 1 k.p.c. rozważył co następuje:

Przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1981 r. w sprawie wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 170 ze zm.) nie określają jednoznacznie stosunku prawnego jaki nawiązuje się między likwidatorem a przedsiębiorstwem w likwidacji. W myśl § 10 tego rozporządzenia wszczęcie postępowania w sprawie m.in. likwidacji przedsiębiorstwa zarządza postanowieniem organ założycielski. Z § 48 tegoż rozporządzenia wynika, że likwidator wykonuje prawa i obowiązki dyrektora przedsiębiorstwa w zakresie niezbędnym do zakończenia działalności likwidowanego przedsiębiorstwa.

Z przepisu tego nie można jednak wyprowadzić ogólnego wniosku, iż w każdej sytuacji wyznaczenie likwidatora przedsiębiorstwa jest równoznaczne z nawiązaniem stosunku pracy.

W stanie faktycznym sprawy istnieje materiał dowodowy pozwalający uznać, że Sąd Wojewódzki wydając zaskarżony wyrok nie naruszył granic swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) przyjmując, iż wnioskodawczyni pozostawała z tytułu pracy w charakterze likwidatora, w stosunku pracy w rozumieniu art. 2 kodeksu pracy. Z treści świadectwa pracy wydanego wnioskodawczyni 30 listopada 1992 r. przez Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego w G. wynika, iż była ona zatrudniona w tym przedsiębiorstwie w wymiarze 1/2 etatu jako likwidator z wynagrodzeniem zasadniczym oraz dodatkiem funkcyjnym. Od wynagrodzenia tego były odprowadzane imienne składki na ubezpieczenie społeczne pracownicze. Zaświadczenie to koresponduje z treścią pisma Wojewody Suwalskiego, który wyznaczył wnioskodawczynię dnia 20 grudnia 1991 r. (k. 16 akt sądowych) likwidatorem Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego w G. do czasu zakończenia likwidacji. Rozwiązanie stosunku pracy zawartego na czas określony (do zakończenia likwidacji przedsiębiorstwa) nastąpiło w okresie ciąży wnioskodawczyni z powodu likwidacji zakładu pracy. Nie istniała więc możliwość automatycznego przedłużenia tego stosunku do dnia porodu (art. 177 § 3 k.p.), a w konsekwencji odpowiednio zastosowanie ma art 177 § 4 k.p. oraz art. 33 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r., Nr 30, poz. 143 ze zm.). W myśl tych przepisów pracownicy, z którą rozwiązano umowę o pracę w okresie ciąży z powodu likwidacji lub w razie ogłoszenia upadłości zakładu pracy i której nie

zapewniono innego zatrudnienia przysługuje do dnia porodu zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, a następnie zasiłek macierzyński.

Dlatego też Sąd Najwyższy na mocy art. 387 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====